

N:o 71.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen i fråga om ändringar i nådiga förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883; gifven Stockholms slott den 21 mars 1902.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att besluta, att §§ 8, 18 och 21 i nådiga förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883 skola erhålla följande förändrade lydelse:

§ 8.

Mom. 1. Räntefoten — — — — bestämmes af Konungen.

Mom. 2. Varder nedsättning i räntefoten beslutad, träder densamma dock icke i verket förr än tre månader efter det Konungens beslut i ämnet blifvit kungjort.

§ 18.

Mom. 1. De i postsparbanken inflytande medel, som icke erfordras för löpande utgifters bestridande, insättas i riksbanken.

Mom. 2. För så stor del af dessa medel, som postsparbankens styrelse anser icke behöfva på sådant sätt hållas omedelbart tillgänglig för att möta uppsägning af medel, hvilka i postsparbanken inestå, skola för postsparbankens räkning af styrelsen inköpas räntebärande obligationer, utfärdade antingen af svenska staten eller af Sveriges allmänna hypoteksbank eller af kommun inom riket för län, till hvars upptagande Konungens tillstånd blifviti meddeladt, eller ock af bolag eller inrättning, så vida i sistnämnda fall kommun med Konungens

tillstånd iklädt sig betalningsansvar såsom för egen skuld för så väl kapital som ränta,

dock med rätt för postsparbankens styrelse att göra de postsparbankens medel, om hvilka i detta mom. är fråga, fruktbärande

dels intill högst en fjerdedel genom utlåning mot skuldebref till kommun inom riket, derest tillåtelse till lånets upptagande blifvit kommunen af Konungen meddelad,

dels ock, jemväl intill högst en fjerdedel, genom utlåning på högst sex månaders uppsägning mot skuldebref med säkerhet af sådan inteckning i fast egendom inom riket, som med hänsyn till läge, yttnehåll, brandförsäkring och afkastning pröfvas innebära fullgod säkerhet, eller genom insättning på depositions- eller annan räkning hos enskild bankinrättning, hvars bolagsordning blifvit af Konungen fastställd samt hvars grund- och reservfonder uppgå till ett sammanlagdt belopp af minst fem millioner kronor.

§ 21.

Mom. 1. Postsparbankens styrelse utgöres af generalpostdirektören såsom ordförande samt fyra ledamöter, nemligen chefen för postsparbanksbyrån såsom föredragande, en af Konungen särskildt förordnad ledamot samt en af fullmäktige i riksbanken och en af fullmäktige i riksgäldskontoret, hvilka båda sistnämnda ledamöter bemålde fullmäktige hvar för sig inom sig utse.

Mom. 2. Är generalpostdirektören hindrad att i handläggning af ärendena hos styrelsen deltaga, skall såsom ledamot i styrelsen tjänstgöra den byråchef i generalpoststyrelsen, Konungen dertill förordnar; och skall i sådant fall vid styrelsens plenisammanträden ordet föras af den äldste tjänstgörande ordinarie ledamoten i styrelsen, föredragande ledamoten dock undantagen.

Mom. 3. Om sättet för ärendenas handläggning i öfrigt hos postsparbankens styrelse bestämmes af Konungen.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.

Hans Wachtmeister.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 mars
1902.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre VON OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: herr VON KRUSENSTJERNA,
 grefve WACHTMEISTER,
 CLAËSON,
 CRUSEBJÖRN,
 ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 HAMMARSKJÖLD,
 WESTRING.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet grefve Wachtmeister anförde i underdånighet:

Enligt § 18 mom. 1 i nådiga förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883 skola de i postsparbanken inflytande medel, som icke erfordras för löpande utgifters bestridande, göras räntebärande genom insättning i riksbanken; och är i fråga om fruktbargörande af de postsparbankens medel, hvilka postsparbankens styrelse anser icke behöfva genom insättning i riksbanken hållas tillgängliga för att möta uppsägning af medel, hvilka i postsparbanken innestå, i nämnda § mom. 2, sådant detta mom. lyder enligt nådiga kungörelsen

den 13 juli 1887, stadgadt, att af dessa medel få inköpas räntebärande obligationer, utfärdade, förutom af svenska staten eller af Sveriges allmänna hypoteksbank, äfven af kommun inom riket för lån, till hvars upptagande Eders Kongl. Maj:ts tillstånd blifvit meddeladt, med rätt för postsparbankens styrelse att intill högst en tredjedel af de postsparbankens medel, hvarom i nämnda mom. är fråga, göra medlen fruktbarande äfven genom utlåning mot skuldebref till kommun inom riket med iakttagande, äfven i detta fall, att tillåtelse till lånets upptagande blifvit kommunen af Eders Kongl. Maj:t meddelad.

I underdånig skrifvelse den 26 nästlidne februari har styrelsen för postsparbanken gjort framställning om meddelande af förändrade bestämmelser i syfte att åt styrelsen måtte beredas utvidgning af området för placering af postsparbankens medel; och har styrelsen i sammanhang härmed föreslagit vidtagande af vissa andra ändringar i förenämnda förordning.

Till stöd för denna framställning har anförts följande.

Postsparbankens skuld till vederbörande delegare utgjorde vid 1898 års slut kronor 64,033,595: 64. Under den derefter tilländalupna tiden hade i det stora hela en afsevärd återgång egt rum beträffande beloppet af allmänhetens hos postsparbanken inestående besparingar. Detta belopp utgjorde nemligen:

vid utgången af år 1899	kronor	59,934,156: 29
” ” ” ” 1900	”	56,461,391: 33
samt, i runda tal, vid utgången af år 1901	”	54,244,000: —
och den 31 sistlidne januari	”	54,239,000: —

Derest under föregående år, då postsparbankens öfverskott varit betydande, sådana bestämmelser i fråga om öfverskottsmedlens fruktbargörande varit gällande, som medgifvit styrelsen en mera vidgad rätt i afseende å medlens placering, skulle möjlighet hafva förefunnits att i tider af stigande räntor erhålla en högre utlåningsränta, hvarigenom, förutom andra fördelar, skulle hafva beredts tillfälle att höja postsparbankens inlåningsränta till en räntefot mera öfverensstämmande med den å allmänna penningemarknaden rådande. Då emellertid sådan utväg ej stått till buds, hade styrelsen måst, för fullgörande af postsparbankens förbindelser mot delegarne, dels upptaga lån, dels ock afyttra innehafda obligationer. Det belopp, som under de tre sistförflutna åren för ändamålet upplånats, hade uppgått till sammanlagdt 10,500,000 kronor, hvarå dock, hufvudsakligen genom medel, erhållna för försålda obligationer, afbetalats tillhopa 7,250,000 kronor, så att skulden uti

ifrågavarande hänseende för närvarande uppginge till allenast 3,250,000 kronor.

Vid sådant förhållande och då numera på penningemarknaden syntes råda en tendens till fallande räntor, hvilken omständighet antagligen skulle föranleda någon minskning i uttagningarne och ökning af insättningarne i postsparbanken, ansåge styrelsen tidpunkten vara inne att underkasta nu gällande bestämmelser angående placering af de i postsparbanken inflytande medlen en revision.

Vid utgången af januari månad innevarande år voro de af postsparbanken förvaltade medlen, deruti inberäknadt lån hos riksgäldskontoret samt löpande förskott från postverket till sammanlagdt belopp af kronor 5,721,945: 20, placerade i statens, allmänna hypoteksbankens och kommuners obligationer till bokfördt värde af tillhopa kronor 42,384,688: 47 samt i direkta lån till kommuner till sammanlagdt belopp af kronor 16,033,203: 69. Den omständigheten att ifrågavarande obligationer till största delen inköpts under tider af låga räntesatser och höga obligationskurser samt att återgången i postsparbankens rörelse inträffat, innan ännu dess öfverskott vuxit till belopp af beskaffenhet att medgifva någon betydligare afskrifning å de inköpta obligationernas bokföringsvärde, hade vållat, att banken ej kunnat förrän hufvudsakligen på senare tider, då kursen på obligationer något stigit, gå i författning om försäljning af dylika värdepapper. Någon nämnvärd realisation af de fordringar, som utestode i form af s. k. kommunlån, hade ej heller kunnat ega rum, då samtliga dessa lån vore amorteringslån och den ojemförligt största delen af ifrågavarande fordringar vore ouppsägbar från långgifvarens sida. Den erfarenhet, styrelsen haft af förhållandena under de sist förflutna tre åren, syntes således böra mana dertill, att sådana bestämmelser meddelades i fråga om fruktbargörande af postsparbankens öfverskottsmedel, att desamma ej uteslutande placerades i obligationer och amorteringslån till kommuner.

I sådant hänseende föreslår styrelsen medgifvande af rätt för styrelsen att göra en del af dessa medel fruktbargörande genom utlåning mot in-teckning i fastighet. Då, såsom nyss nämnts, största delen af det fordringsbelopp, som postsparbanken placerat i amorteringslån till kommuner, vore ouppsägbar från postsparbankens sida, vore följaktligen allt hvad postsparbanken i dessa ouppsägbara lån hade utestående oberördt af vaxlingen i de allmänna ränteförhållandena och lemnade alltså postsparbanken ej någon högre afkastning i tider af höga räntor. Om nu placeringen af postsparbankens öfverskottsmedel i kommunlån något inskränktes, mot det att postsparbanken i stället erhöle rätt att,

såsom för närvarande vore medgifvet andra offentliga penningeinstitutioner vid placering af under deras förvaltning stående fonder, på viss tids, exempelvis högst sex månaders, uppsägning belåna fastighetsinteckningar af prima beskaffenhet och hvilkas värde kunde anses bestående äfven under mera ogynnsamma omständigheter, skulle postsparbanken blifva i stånd att, under dyra penningetider med stegrad ränta å den allmänna marknaden och deraf härflytande stora uttagningar, höja inlåningsräntan, i den mån sådant befunnes nödigt eller nyttigt.

Vidare erinrar styrelsen, hurusom till följd af de i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 meddelade stadganden, att å medel, som i riksbanken insättas å depositions- eller å giroräkning, ej godtgöres någon ränta, äfvensom att upp- och afskrifningsräkning mot räntegodtgörelse medgifves allenast åt firmor, som hafva vexeldiskontering i riksbanken och ej sjelfva drifva bankrörelse, någon ränta numera ej godtgöres postsparbanken å de medel, som för dess räkning insättas i riksbanken. Enär emellertid postsparbanken vore skyldig godtgöra ränta å insättningar från och med månaden näst efter den, då insättning egde rum, vore det för postsparbankens ekonomi af betydelse, att postsparbanken å sin sida, så snart lämpligen ske kunde, erhöles ränta å de influtna medlen. Det vore därför önskvärdt, att de till postsparbanken inflytande medel, hvilka icke kunde omedelbart göras fruktbärande genom en mera fast placering, äfvensom den del af postsparbankens medel i öfrigt, som erfordrades för att bilda en lätt tillgänglig reserv för mötande af möjligen ifrågakommande anlopp på postsparbankens kassa, finge göras räntebärande genom insättning å depositions- eller annan räkning hos enskild bankinrättning, hvars bolagsordning blifvit af Eders Kongl. Maj:t fastställd och hvars grund- och reservfonder uppginge till ett sammanlagdt belopp af minst fem millioner kronor.

I fråga om gränserna för de särskilda slagen af placering anser styrelsen, att beloppet af den direkta utlåningen till kommuner borde bestämmas till högst en fjerdedel af postsparbankens öfverskottsmedel, samt att de medel, som finge antingen placeras såsom inteckningslån eller ock insättas i enskild bankinrättning, jemväl borde begränsas till en fjerdedel af samtliga postsparbankens öfverskottsmedel.

Beträffande ofvanberörda i § 18 af postsparbanksförordningen meddelade bestämmelse, hvarigenom styrelsen medgifvits rätt att för postsparbankens medel inköpa obligationer, utfärdade af kommun inom riket för lån, till hvars upptagande Eders Kongl. Maj:ts tillstånd blifvit meddeladt, anför styrelsen, att styrelsen ansett denna bestämmelse ej

lägga hinder i vägen för förvärfvande för postsparbankens räkning af obligationer, hvilka väl ej utfärdats af kommun, men för hvilka kommun, på grund af nådigt tillstånd, iklädt sig ansvarighet såsom för egen skuld för kapital och ränta. Dylika obligationer, af hvilka postsparbanken för närvarande innehade tre poster å tillhoppa nominelt 1,785,000 kronor, erbjöde nemligen, enligt styrelsens förmenande, större säkerhet än obligationer, utfärdade af den garanterande kommunen. Om emellertid ifrågavarande § ändock komme att, på sätt styrelsen föreslagit, erhålla en förändrad lydelse, syntes lämpligt, att jemväl nyss berörda bestämmelse bragtes i uttrycklig öfverensstämmelse med det sätt, hvarpå densamma hittills blifvit af styrelsen tillämpad.

Styrelsen för postsparbanken framhåller vidare, att, derest en utvidgning af omfånget för placering af postsparbankens medel komme att ega rum, denna fråga ej borde afgöras endast för sig, utan i sammanhang med andra dermed förbundna frågor.

En sådan fråga vore den angående sättet för ändring af postsparbankens inlåningsränta. Enligt § 8 mom. 2 af förenämnda förordning, sådant detta mom. lydte enligt nådiga kungörelsen den 15 maj 1891, kunde *förhöjning* af räntefoten inträda när som helst under året, medan *nedläggning* i räntefoten ej kunde träda i verket under löpande kalenderår, ej heller förr än fyra månader förflutit efter beslutets kungörande. Derest, på grund af rådande penningeförhållanden, postsparbankens inlåningsränta blefve höjd, vore det af ej ringa betydelse, att, efter det en lägre ränta mera stabilt inträdt på den allmänna penningemarknaden, postsparbankens räntefot jemväl sänktes, så snart lämpligen kunde ske. Vid räntenedläggning borde dock, med hänsyn till insättarnes rätt att kunna, om de sådant önskade, uttaga sina besparingar från postsparbanken, innan den nya räntesatsen tillämpades, någon tid förflyta mellan tidpunkten för utfärdandet af kungörelse i ämnet och den tidpunkt, då den lägre räntefoten inträdde, men då längsta uppsägnings-tiden för utbekommande af medel i postsparbanken vore bestämd till sextio dagar, syntes en respittid af tre månader vara för ändamålet tillräcklig. Från räkenskaps- eller bokföringssynpunkt mötte ej större hinder att under löpande kalenderår tillämpa en nedläggning i räntefoten än, såsom med nu gällande bestämmelse kunde ega rum, en förhöjning i densamma.

En annan fråga, som ock syntes böra tagas i öfvervägande i samband med den nu föreslagna utvidgningen af området för placeringen af postsparbankens öfverskottsmedel, vore, enligt styrelsens förmenande,

den om sättet för handläggning och afgörande af de inom styrelsen förekommande ärenden.

Förenämnda förordning innehölle i § 21 mom. 1 bestämmelse derom, att såsom ledamot i styrelsen för postsparbanken skulle tjenstgöra den byråchef i generalpoststyrelsen, som vore föredragande för ärenden rörande postsparbanken. Under de första åren af postsparbankens verksamhet, medan dess organisation ännu pågått, kunde en sådan bestämmelse vara lämplig och nödig, men med den ökade omfattning, postsparbanksverksamheten numera tagit, vore det för bemälda byråchef ej möjligt att, annorledes än i enstaka undantagsfall, jemväl deltaga i handläggning af ärenden inom generalpoststyrelsen, och någon på nämnda byråchef hvilande föredragning af postsparbanksärenden i generalpoststyrelsen förekomme ej heller. Vid sådant förhållande syntes i stället böra i sistberörda mom. meddelas bestämmelse derom, att såsom ledamot i styrelsen för postsparbanken skulle tjenstgöra chefen för postsparbanksbyrån, en benämning, hvilken riktigt angåfve arten af denne ledamots verksamhet.

I § 21 mom. 2 af postsparbanksförordningen förekomme stadgande derom, att, då generalpostdirektören vore hindrad att i handläggning af ärendena hos styrelsen för postsparbanken deltaga, såsom ordförande i styrelsen skulle tjenstgöra den byråchef i generalpoststyrelsen, Eders Kongl. Maj:t dertill förordnade. Om äfven detta stadgande kunde vara lämpligt under de första åren af postsparbankens verksamhet, då ännu hos styrelsen för postsparbanken förekommo till behandling åtskilliga för denna styrelse och generalpoststyrelsen gemensamma angelägenheter, syntes dock en sådan anordning vid numera inträdda förändrade förhållanden ej vidare kunna anses ändamålsenlig; och då, jemlikt § 59 af den för generalpoststyrelsen gällande nådiga instruktion, sådan denna § lydde enligt nådiga kungörelsen den 21 juni 1901, de ärenden i generalpoststyrelsen, i hvilka generalpostdirektören eljest egde besluta, skulle, med vissa undantag, i generalpostdirektörens frånvaro afgöras af generalpoststyrelsens ledamöter samfäldt eller af minst två af dem, syntes en liknande anordning beträffande postsparbanksärenden kunna och böra tillämpas vid tillfällen, då generalpostdirektören vore hindrad att deltaga i handläggning af ärenden hos styrelsen för postsparbanken. Dervid borde för bibehållande af den förbindelse, som gifvetvis fortfarande vore nödig mellan nämnda båda styrelser, såsom ledamot i styrelsen för postsparbanken inträda den byråchef i generalpoststyrelsen, som af Eders Kongl. Maj:t dertill förordnades. De ärenden hos styrelsen för postsparbanken, hvilka ej vore af beskaffenhet att böra handläggas af styrelsen in pleno och i hvilka generalpostdirektören, derest han vore när-

varande, egde att ensam besluta, borde i hans frånvaro afgöras af sistbemälde byråchef och chefen för postsparbanksbyrån samfäldt på sätt och i den ordning, som af Eders Kongl. Maj:t syntes böra bestämmas, efter det styrelsen för postsparbanken fått inkomma med närmare förslag såväl i detta hänseende som i andra erforderliga afseenden i fråga om sättet och ordningen för handläggning och afgörande af de hos styrelsen förekommande ärenden. Vid styrelsens för postsparbanken sammanträden in pleno deremot borde, då generalpostdirektören vore hindrad att i sammanträdet deltaga, ordet föras af den inom styrelsen äldste tjenstgörande ordinarie ledamoten, chefen för postsparbanksbyrån såsom föredragande naturligtvis undantagen.

Slutligen har styrelsen erinrat, hurusom ett godkännande af styrelsens förslag till ändring af § 21 mom. 2 jemväl påkallade viss redaktionsändring i mom. 3 af samma §.

I enlighet med de af styrelsen sålunda uttalade åsikter har styrelsen afgifvit förslag till ändrad lydelse af §§ 8, 18 och 21 af förenämnda förordning.

På grund af hvad styrelsen för postsparbanken i ärendet anført och då jag mot det af styrelsen afgifna förslag till ändrad lydelse af förenämnda §§ i postsparbanksförordningen icke har något att erinra, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen att besluta, att §§ 8, 18 och 21 i nådiga förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883 skola erhålla följande förändrade lydelse:

8 §.

Mom. 1. Räntefoten — — — — bestämmes af Konungen.

Mom. 2. Varder nedsättning i räntefoten beslutad, träder densamma dock icke i verket förr än tre månader efter det Konungens beslut i ämnet blifvit kungjordt.

§ 18.

Mom. 1. De i postsparbanken inflytande medel, som icke erfordras för löpande utgifters bestridande, insättas i riksbanken.

Mom. 2. För så stor del af dessa medel, som postsparbankens styrelse anser icke behöfva på sådant sätt hållas omedelbart tillgänglig

för att möta uppsägning af medel, hvilka i postsparbanken innestå, skola för postsparbankens räkning af styrelsen inköpas räntebärande obligationer, utfärdade antingen af svenska staten eller af Sveriges allmänna hypoteksbank eller af kommun inom riket för lån, till hvars upptagande Konungens tillstånd blifvit meddeladt, eller ock af bolag eller inrättning, så vida i sistnämnda fall kommun med Konungens tillstånd iklädt sig betalningsansvar såsom för egen skuld för såväl kapital som ränta,

dock med rätt för postsparbankens styrelse att göra de postsparbankens medel, om hvilka i detta mom. är fråga, fruktbärande

dels intill högst en fjerdedel genom utlåning mot skuldebref till kommun inom riket, derest tillåtelse till lånets upptagande blifvit kommunen af Konungen meddelad,

dels ock, jemväl intill högst en fjerdedel, genom utlåning på högst sex månaders uppsägning mot skuldebref med säkerhet af sådan inteckning i fast egendom inom riket, som med hänsyn till läge, yttnehåll, brandförsäkring och afkastning pröfvas innebära fullgod säkerhet, eller genom insättning på depositions- eller annan räkning hos enskild bankinrättning, hvars bolagsordning blifvit af Konungen fastställd samt hvars grund- och reservfonder uppgå till ett sammanlagdt belopp af minst fem millioner kronor.

§ 21.

Mom. 1. Postsparbankens styrelse utgöres af generalpostdirektören såsom ordförande samt fyra ledamöter, nemligen chefen för postsparbanksbyrån såsom föredragande, en af Konungen särskildt förordnad ledamot samt en af fullmäktige i riksbanken och en af fullmäktige i riksgäldskontoret, hvilka båda sistnämnda ledamöter bemålde fullmäktige hvar för sig inom sig utse.

Mom. 2. Är generalpostdirektören hindrad att i handläggning af ärendena hos styrelsen deltaga, skall såsom ledamot i styrelsen tjänstgöra den byråchef i generalpoststyrelsen, Konungen dertill förordnar, och skall i sådant fall vid styrelsens plenisammanträden ordet föras af den äldste tjänstgörande ordinarie ledamoten i styrelsen, föredragande ledamoten dock undantagen.

Mom. 3. Om sättet för ärendenas handläggning i öfrigt hos postsparbankens styrelse bestämmes af Konungen.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt, deri statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Sven Köhler.
